

Twijfels over financiële verslaglegging ziekenhuizen

Ondanks de sussende woorden van minister Edith Schippers slaagde een derde van de Nederlandse ziekenhuizen er dit jaar niet in hun jaarstukken tijdig klaar te hebben. De jaarstukken die wel rondkwamen, lijken gebaseerd op drijfzand.

Op 1 juni hadden de Nederlandse ziekenhuizen hun jaarrekeningen moeten deponeren bij het CIBG, het onderdeel van het ministerie van Volksgezondheid dat data voor de zorgsector registreert. Uit onderzoek van Medisch Contact blijkt dat ruim een derde van de ziekenhuizen de uiterste termijn dit jaar heeft gemist. Van de 88 onderzochte ziekenhuizen en ziekenhuiscombinaties hadden er 31 daags na het verlopen van de termijn nog geen jaarverslag openbaar gemaakt. Tot de vertraagde ziekenhuizen behoren instellingen die kampen met ernstige financiële of bestuurlijke problemen zoals de Sionsberg in Dokkum, het Rode Kruis Ziekenhuis in Beverwijk, het Ruwaard van Putten in Spijkenisse, het LangeLand Ziekenhuis in Zoetermeer en het Slotervaartziekenhuis in Amsterdam. Maar ook veel andere ziekenhuizen is het nog niet gelukt om hun jaarstukken tijdig te deponeren. Het percentage ziekenhuizen dat de deadline heeft gemist, wijkt duidelijk af van dat van vorig jaar. Toen was het aantal op de vingers van één hand te tellen. Overigens heeft één van deze, het LangeLand Ziekenhuis, het jaarverslag over 2011 zelfs nu nog niet gedeponneerd.

Brandbrief

Helemaal als verrassing komt het opmerkelijk hoge percentage laatmelders dit jaar niet. Eind december waarschuwde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) in een brandbrief aan minister Edith Schippers van Volksgezondheid voor de vele onzekerheden die van de opmaak van de jaarrekeningen van ziekenhuizen over 2012 een vrijwel onmogelijke opgave maakten. Hoofdschuldige: de invoering van het nieuwe declaratiesysteem DOT. Mededaders: een trits andere wijzigingen in het financieersstelsel (zoals de invoering van de prestatiebekostiging) en ingewikkelde overgangsregelingen. Door het 'complexe systeem waarbij de verschillende onderdelen onvoldoende op elkaar zijn afgestemd' zouden de accountants geen goedkeurende verklaring bij de jaarstuk-

ken van ziekenhuizen kunnen afgeven, dreigde NBA-voorzitter Huub Wieleman. Dat is zorgelijk omdat de (goedgekeurde) jaarrekening functioneert als de hartmonitor van het ziekenhuis. Als dit cruciale apparaat niet meer goed werkt, wordt het lastig te bepalen of de patiënt stabiel is, of vecht voor zijn leven. 'Ziekenhuizen hebben een groot belang bij een goedkeurende verklaring', lichtte Wieleman in februari toe in het actualiteitenprogramma Nieuwsuur. Zorgverzekeraars en banken gebruiken die verklaring immers als basis voor hun financiering van het ziekenhuis, benadrukte hij. Als de piepjes van de hartmonitor niet meer met zekerheid corresponderen met de werkelijke situatie van de patiënt, zullen zij terughoudender worden in de financiering. Uroloog Michael van Balken van het Rijnstate Ziekenhuis zei in het programma te vrezen dat 'dokters, patiënten en ziekenhuizen straks de dupe worden' van

meen, en schrijven dat in hoofdzaak toe aan de problemen waarvoor de accountantsorganisatie heeft gewaarschuwd. Ook dataverzamelaar CIBG is het grote aantal verzekers opgevallen. 'Omdat ziekenhuizen dit jaar te kampen hadden met een uitzonderlijke situatie waarbij een aantal wijzigingen samenvielen, is besloten dat ze uitstel kunnen krijgen', aldus woordvoester Renée Simonis. Voor deze ziekenhuizen geldt een nieuwe deadline van 1 juli. Volgens Diane Bouhuijs van de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), waar de ziekenhuizen om het uitstel moeten vragen, honoreert de inspectie op dit moment 'bijna elk uitstelverzoek'. Uitstel wordt alleen geweigerd als 'de termijn voor het uitstel te lang is, of als er geen of geen juiste reden voor is.' Ziekenhuizen die echter niet voldoen aan de opgerekte termijn, kunnen volgens haar de borst natmaken. 'Instellingen die op 1 juli

Wilhelmina Ziekenhuis in Assen spant de kroon met een bijlage van zeven pagina's. 'De uiteindelijke uitkomsten (...) kunnen materieel afwijken van de in deze jaarrekening opgenomen bedragen', staat er onder meer te lezen.

Even veelzeggend is de column van bestuurder Hugo Keuzenkamp van het Westfriesgasthuis in Medisch Contact van vorige week, waarin hij van leer trok tegen 'de ellende van systeemveranderingen, gelardeerd met een waanzinnig transitierégime' rond de jaarrekeningen. 'Het is bijna onmogelijk om geen fouten te maken in de registratie, declaratie en verantwoording.'

De steekproef onder de twaalf ziekenhuizen wijst ook uit dat de goedkeurende verklaringen van de accountant in alle gevallen – onder het kopje 'benadruking van onzekerheden' – nadrukkelijk wijzen op de waarschuwingsparagraaf in de jaarrekening. 'Omdat het tricky is, zetten wij zo een vlaggetje. Dat waarschuwt dat je niet alleen naar de cijfers moet kijken, maar ook even goed het echte verhaal in de kleine lettertjes moet lezen', licht een gerenommeerde ziekenhuisaccountant toe. In de verklaringen van vorig jaar ontbrak deze slag om de arm. De ziekenhuizen en accountants lijken hiermee te willen zeggen dat zij zo goed en zo kwaad als mogelijk de stukken hebben opgesteld en gecontroleerd, maar dat zij er niet verantwoordelijk voor zijn als achteraf blijkt dat de werkelijke financiële situatie van de ziekenhuizen er heel anders uitziet. Grote vraag is, wat dan de zin van een goedgekeurde jaarrekening nog is.

Hoe ernstig de gevolgen van onjuiste financiële inschattingen en rapportages kunnen zijn, blijkt uit recente casussen. In mei 2012 eisten zorgverzekeraars vanwege overfinanciering dat het Rode Kruis Ziekenhuis in Beverwijk tientallen miljoenen terugbetaalde, waardoor het op de rand van de afgrond terecht kwam. En het kan nog erger. Nadat in 2011 bleek dat de resultaten van ggz-gigant Zonnehuizen eerder te rooskleurig waren voorgesteld, volgde onherroepelijk het faillissement. ■

Ziekenhuizen die niet voldoen aan de opgerekte termijn, kunnen de borst natmaken

fouten als gevolg van het complexe declaratiestelsel. Mogelijk strekken de problemen zich zelfs verder uit. Volgens de brandbrief van de accountants kunnen zij uitstralen naar 'de gehele keten van de curatieve zorg, via de zorgverzekeraars naar het zorgverzekeringsfonds.' Minister Schippers leek de waarschuwing serieus te nemen. In februari liet zij de Tweede Kamer weten de accountants en ziekenhuizen tegemoet te zijn gekomen door onder meer de publicatie van een handreiking, de certificering van een IT-systeem (de zogeheten grouper) en het instellen van een platform dat de verdere knelpunten zou moeten verhelpen. Het hoge percentage ziekenhuizen dat dit jaar niet in staat was de jaarrekeningen tijdig in te leveren, suggereert dat de problemen daarmee toch niet volledig zijn opgelost.

Bronnen in de accountantswereld en bij de toezichthouders bevestigen het fenomeen,

niet hun gegevens hebben aangeleverd, komen in het handhavingstraject van de inspectie terecht. Als niet wordt voldaan aan de verplichting, krijgt de zorginstelling een last onder dwangsom opgelegd.'

Slag om de arm

Misschien nog zorgelijker dan de massaal uitgestelde deponering van de jaarstukken is, dat zelfs de door de accountant goedgekeurde en bij het CIBG ingediende jaarstukken dit jaar geen spijkerharde garanties bieden voor de soliditeit ervan. Uit een representatieve steekproef onder twaalf ziekenhuizen die hun jaarrekeningen wél tijdig inleverden, blijkt dat zij dit jaar allemaal een bijzondere paragraaf hebben opgenomen waarin uitvoerig wordt uiteengezet welke onzekerheden ten grondslag liggen aan de cijfers. Bij de meeste ziekenhuizen betreft het twee tot vier onthutsende pagina's met schattingen, onzekerheden en aannames. Het